

Newsletter

Ambasada RP w Lizbonie

Embaixada da República da Polónia

Maj/Maio 2011

nº 1

Szanowni Państwo

Przekazujemy Państwu pierwszy numer magazynu informacyjnego Ambasady RP w Lizbonie. Pierwsze wydanie poświęcone jest portugalskim polonicom. Chcielibyśmy wspólnie z Państwem kontynuować pracę Pani Marii Danilewicz Zielińskiej na rzecz znajdywania i upamiętniania związanych z Polską miejsc w Portugalii. Jeśli ktoś z Państwa ma ciekawe informacje na ten temat, serdecznie prosimy o kontakt. Stosunki polsko-portugalskie mają długą tradycję. Warto przypomnieć w tym kontekście, że prekursor polskiej dyplomacji, Jan Dantyszek, przebywał na Półwyspie Iberyjskim w 1522 roku, a w jego wspomnieniach znaleźć można ciekawe informacje o podróżach Vasco da Gamy i Pedro Alvares Cabrala. W 1529 r. i 1531 r. w Polsce przebywał Damião de Gois – portugalski historyk i dyplomata, który otrzymał za zadanie zbadanie możliwości skoligacenia dynastii Avis z dynastią Jagiellonów. Już w XV i XVI wieku nawiązane były pierwsze polsko-portugalskie kontakty handlowe. Statki z Gdańska przewoziły do Portugalii drewno i zboże znad Wisły. Pomimo oddalenia geograficznego do Portugalii docierało wielu Polaków, również tych najwybitniejszych. Dzięki temu nie brak tutaj śladów polskości, o których mogą Państwo przeczytać w magazynie. Życzę miłej lektury.

Excelentíssimas Senhoras e Senhores

Divulgamos hoje o primeiro número do boletim informativo da Embaixada da República da Polónia em Lisboa. Este número é dedicado à presença polaca em Portugal. Em colaboração com todos, gostaríamos de dar continuidade ao trabalho da Sra. Maria Danilewicz Zielińska no sentido de procurar e assinalar os lugares que em Portugal se encontram relacionados com a Polónia. Caso alguém possua informações interessantes sobre o assunto, encarecidamente solicitamos que nos contacte. As relações luso-polacas têm uma longa tradição. Neste ponto, vale a pena lembrar que o precursor da diplomacia polaca, Jan Dantyszek, esteve na Península Ibérica em 1522, podendo ser encontradas nas suas memórias informações preciosas sobre as viagens de Vasco da Gama e de Pedro Álvares Cabral. Por sua vez, Damião de Góis, historiador e diplomata português, também esteve na Polónia em 1529 e 1531, com a missão de averiguar uma possível aliança entre as dinastias de Avis e Jaguelónica. Nos séculos XV e XVI, estabeleceram-se os primeiros contactos comerciais luso-polacos. Os navios que partiam de Gdańsk traziam para Portugal madeira e cereais, vindos aquém do Vístula. Apesar da distância geográfica muitos Polacos chegaram a Portugal, alguns dos quais verdadeiros notáveis. Assim, não faltam aqui vestígios da presença polaca, aliás o tema deste boletim. Com votos de boa leitura.

Katarzyna Skórzyńska

Ambasador RP w Lizbonie
Embaixadora da Repúblida da Polónia em Lisboa

Pobyt Marszałka Józefa Piłsudskiego na Maderze (grudzień 1930 – marzec 1931 roku)

Uroczystości upamiętniające pobyt Marszałka Józefa Piłsudskiego na Maderze zainicjowały program Ambasady RP w Lizbonie, mający na celu zachowanie pamięci o wybitnych Polakach, mieszkających bądź przebywających w Portugalii.

Marszałek Józef Piłsudski przebywał na Maderze od grudnia 1930 r. do marca 1931 r. Wybór portugalskiej wyspy na miejsce wypoczynku Marszałka podyktowany był głównie jej łagodnym klimatem, szczególnie wskazanym z uwagi na pogarszający się stan zdrowia Marszałka. W drodze na Maderę Józef Piłsudski odwiedził Lizbonę, gdzie złożył oficjalną wizytę prezydentowi Portugalii, António Carmo- nie. Na Maderze Marszałek Piłsudski zatrzymał się w willi „Quinta Bettencourt”, na przedmieściach Funchal. Podczas ponad trzymiesięcznego pobytu w Funchal Józef Piłsudski dużo spacerował, czytał, stawał pasjanse, a także pisał. Właśnie w „Quinta de Bettencourt” powstał ostatni większy tekst Marszałka, zatytułowany „Poprawki historyczne”.

A Estada do Marechal Józef Piłsudski na Madeira (Dezembro de 1930 – Março de 1931)

As cerimónias comemorativas da estada do Marechal Józef Piłsudski na Madeira inauguraram o programa da Embaixada da República da Polónia em Lisboa que visa manter viva na memória a presença dos Polacos notáveis que moraram em Portugal ou por aqui passaram. O Marechal Józef Piłsudski permaneceu na Madeira entre Dezembro de 1930 e Março de 1931. A escolha da ilha portuguesa como local de repouso foi sobre tudo ditada pelo seu clima ameno e benéfico, mas também pelo agravamento do estado de saúde do Marechal.

A caminho da Madeira, Józef Piłsudski visitou Lisboa onde foi recebido oficialmente pelo Presidente da República Portuguesa, António Carmona.

Na Madeira, o Marechal Piłsudski instalou-se na moradia da Quinta de Bettencourt, nos subúrbios do Funchal. Durante esta estada no Funchal, que durou mais de três meses, Józef Piłsudski deu muitos passeios, leu, fez paciências e também

W dniach 27 – 28 października 2009 r. w Funchal na Maderze, z inicjatywy Ambasady, we współpracy z partnerami lokalnymi i Bankiem Millennium, odbyły się obchody poświęcone pamięci Marszałka Józefa Piłsudskiego i jego pobytu na wyspie. W uroczystościach, poza przedstawicielami władz regionalnych najwyższego szczebla, udział wzięła delegacja Sejmu RP na czele z Marszałkiem Bronisławem Komorowskim, a także Ambasador RP w Lizbonie, Katarzyna Skórzyńska. Program uroczystości obejmował m.in.: uroczystą sesję Rady Miejskiej Funchal, odsłonięcie popiersia Marszałka w centrum miasta, przy Rua António José de Almeida oraz nadanie imienia Józefa Piłsudskiego rondu w Funchal – na skrzyżowaniu ulic Caminho do Pilar z Caminho do Esmeraldo. W galerii Infoart w Funchal zainaugurowano wystawę zatytułowaną „Wspomnienia z pobytu na Maderze”, składającą się z części poświęconej odzyskaniu przez Polskę niepodległości, pt. „Drogi do niepodległości” oraz poświęconej życiu i pobytowi Marszałka na Maderze. Obecnie Ambasada pracuje nad wydaniem kilku-języcznej broszury informacyjnej „Szlakami Józefa Piłsudskiego”, skierowanej do turystów odwiedzających Maderę, zawierającej informacje biograficzne, a także opis miejsc poświęconych pamięci Marszałka wraz z mapką. ■

escreveu. Foi precisamente na Quinta de Bettencourt que o Marechal escreveu o seu último grande texto, intitulado “Emendas históricas”.

Nos dias 27 e 28 de Outubro de 2009, no Funchal na ilha da Madeira, por iniciativa da Embaixada da República da Polónia em colaboração com parceiros locais e com o Banco Millennium BCP, decorreram as comemorações dedicadas à memória do Marechal Józef Piłsudski e à sua estada na ilha. Participaram nas celebrações os representantes das autoridades regionais ao mais

alto nível, bem como uma delegação do Parlamento da República da Polónia, encabeçada pelo Presidente da Dieta da República da Polónia, Bronisław Komorowski, e ainda a Embaixadora da República da Polónia em Lisboa, Katarzyna Skórzyńska.

O programa das cerimónias comemorativas incluiu, entre outros, uma sessão solene do Conselho Municipal do Funchal, o descerramento do busto do Marechal no centro da cidade, na Rua António José de Almeida, assim como a atribuição do nome de Józef Piłsudski a uma rotunda do Funchal, no cruzamento das ruas do Caminho do Pilar e do Caminho do Esmeraldo. Foi ainda inaugurada, na galeria Infoart, uma exposição intitulada “Recordação da estada na Madeira”, composta por duas partes: uma dedicada à restauração da independência da Polónia intitulada “Caminhos para a independência” e outra, dedicada à vida e estada do Marechal na Madeira. Actualmente a Embaixada prepara a publicação de uma brochura informativa, em várias línguas, intitulada “Na senda de Józef Piłsudski”, destinada aos turistas que visitam a Madeira, contendo não só dados biográficos, mas também a descrição dos locais, marcados pela memorável presença do Marechal, acompanhada de um mapa. ■

Uroczystości upamiętniające pobyt w Portugalii gen. Józefa Konrada Chełmickiego (1814-1890)

W dniach 18-19 marca 2011 r. w Tavirze, z inicjatywy Ambasady RP w Lizbonie i władz miejskich Taviry, we współpracy z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Paremiologii i Zakonem Nossa Senhora do Monte do Carmo, odbyły się uroczystości poświęcone pamięci polskiego generała, kartografa i podróżnika Józefa Konrada Chełmickiego (1814-1890) oraz jego pobytowi w Portugalii. Józef Konrad Chełmicki, znany w Portugalii jako José Conrado Carlos de Chelmicki, „tenente do Corpo de Engenheiros” (porucznik Korpusu Inżynierów), urodził się w 1814 roku w Warszawie. Po wybuchu powstania listopadowego zgłosił się ochotniczo do wojska. Brał udział w licznych bitwach i potyczkach, a po upadku powstania i śmierci ojca wyemigrował w 1832 r. do Francji. Następnie Chełmicki udał się do Porto obleganego przez wojska króla Dom Miguela i

Cerimónias comemorativas da estada em Portugal do General Józef Konrad Chełmicki (1814-1890)

Nos dias 18 e 19 de Março, em Tavira, por iniciativa da Embaixada da República da Polónia e das autoridades de Tavira, em colaboração com a Associação Internacional de Paremiologia e a Ordem de Nossa Senhora do Monte do Carmo, decorreram as cerimónias comemorativas em memória do general polaco, cartógrafo e explorador Józef Konrad Chełmicki (1814-1890) e da sua estada em Portugal.

Józef Konrad Chełmicki, conhecido em Portugal como José Conrado Carlos de Chelmicki, “tenente do Corpo de Engenheiros”, nasceu em 1814, em Varsóvia. Depois da eclosão da Insurreição de Novembro alistou-se no exército como voluntário. Participou em numerosas batalhas e escaramuças e, após a queda da Insurreição e a morte do pai, emigrou para França em 1832. Seguidamente, Chełmicki dirigiu-se para o Porto que se encontrava cercado pelas tropas

został przyjęty w stopniu podporucznika do oddziału saperów. Po zakończeniu walk pozostał w armii portugalskiej, awansując w 1876 r. do stopnia generała dywizji. Chełmicki był założycielem istniejącego do dziś pisma „Revista Militar”. W stan spoczynku przeszedł w 1888 r., po pięćdziesięciu latach służby. Dwa lata później zmarł w Tavirze, w prowincji Algarve, i tam został pochowany. Był żonaty z Portugalką, miał kilkoro dzieci i wnuków – jeden z nich, Józef, był majorem armii portugalskiej.

Chełmicki był również podróżnikiem i kartografem, prowadził prace badawcze na Wyśpach Zielonego Przylądka oraz w Gwinei. Pozostawił po sobie cenne prace w języku portugalskim m.in.: „Cartographia Cabo-Verdiana, ou descrição geográfico-histórica da província das ilhas de Cabo-Verde e Guiné”.

Obchody upamiętniające generała Józefa Konrada Chełmickiego zawierały w programie uroczystą sesję w budynku Rady Miejskiej Taviry oraz wykład Ambasador RP w Lizbonie, Katarzyny Skórzyńskiej, zatytułowany „Historia i kultura Polski: związki z Portugalią”. 19 marca w Kościele Igreja do Carmo w Tavirze odbyła się msza w intencji gen. Józefa Konrada Chełmickiego, po której nastąpiło poświęcenie i odsłonięcie jego płyty nagrobnej. Widnieje na niej napis w j. polskim i portugalskim: „Tu spoczywały zwłoki Generała Wojska Portugalskiego Józefa Chełmickiego 1814-1890, Warszawa, 19 lutego 1814, Tavira, 28 czerwca 1890”.

Uroczystości zakończyły się spacerem ulicą imienia gen. Józefa Konrada Chełmickiego, z udziałem Ambasador RP, przedstawicieli władz miasta Taviry, Konsula honorowego RP w Albufeira, mieszkańców miasta, a także przedstawicieli Polonii, w tym autorki prac poświęconych postaci gen. Chełmickiego, Ewy von Kemnitz. ■

do rei D. Miguel, tendo sido aceite com o posto de alferes no Corpo de Engenharia. Terminadas as lutas liberais, permaneceu no Exército Português, avançando para o posto de General de Divisão. Chełmicki foi fundador da publicação “Revista Militar” ainda hoje existente. Após cinquenta anos de serviço, passou à reserva em 1888. Dois anos depois morreu em Tavira, na província do Algarve, onde foi sepultado. Casou com uma portuguesa, teve vários filhos e netos, um dos quais, José, chegou a major do Exército Português.

Chełmicki também foi explorador e cartógrafo; dedicou-se a trabalhos de investigação em Cabo Verde e na Guiné. Deixou estudos valiosos em língua portuguesa, entre os quais se contam “Cartographia Cabo-Verdiana, ou descrição geográfico-histórica da província das ilhas de Cabo-Verde e Guiné”.

As comemorações em memória do General Józef Konrad Chełmicki envolveram um programa que incluía uma sessão solene no edifício do Conselho Municipal de Tavira, bem como uma palestra proferida pela Embaixadora da Repúblia da Polónia em Lisboa, Katarzyna Skórzyńska, intitulada “A História e a cultura da Polónia: relações com Portugal”. No dia 19 de Março, na Igreja do Carmo em Tavira celebrou-se uma missa em memória do General Józef Konrad Chełmicki, após a qual foi descerrada e benzida a sua lápide sepulcral, na qual se lê em polaco e português: “Aqui jaziam os restos mortais do General do Exército Português Józef Chełmicki 1814-1890, Varsóvia, 19 de Fevereiro de 1814, Tavira 28 de Junho de 1890”.

As comemorações finalizaram com um passeio pela rua com o nome do General Józef Konrad Chełmicki, ao qual se associaram a Embaixadora da Repúblia da Polónia, os representantes das autoridades da cidade de Tavira, o Cônsul Honorário da Repúblia da Polónia, sediado em Albufeira, habitantes da cidade, bem como representantes da imigração polaca, entre eles, a autora dos trabalhos dedicados à figura do General Józef Konrad Chełmicki, Ewa von Kemnitz. ■

Ulica Polaków w Vila Nova de Gaia

Rua dos Polacos to dziś niewielka uliczka w Vila Nova de Gaia, prowadząca do zabudowań garnizonu Serra de Pilar, gdzie nadal stacjonują wojska artyleryjskie. Skąd się tam wzięła ta nazwa?

Taki przydomek - „Polacos da Serra” - w uznaniu za zasługi bojowe, nadano w 1832 r. 3 batalionowi wojsk stanowiących załogę miasta, który wsławił się bohaterską walką na wzgórzu Serra de Pilar, w Vila

Nova de Gaia, podczas wojny domowej o sukcesję do tronu między Dom Pedro i Dom Miguelem. Porto znajdowało się wówczas w rękach „pedrytów”, a do tego do miasta broniła twierdza na wzgórzu Serra de Pilar. Co prawda w szeregach batalionu nie walczyli Polacy, ale cała Europa słyszała wówczas o męstwie polskich powstańców listopadowych. Fakt nadania przydomku „Polacos da Serra” portugalskiemu batalionowi przydawał jego żołnierzom rangę bohaterów i był niezwykłą nobilitacją. Do dziś nie wiadomo czy tę nazwę nadał oddziałowi sam Dom Pedro, czy mieszkańcy miasta, dumni z wyczynów swych rodaków, będących przecież zwykłymi ochotnikami. W archiwach wojskowych zachował się nawet dekret z 18 lipca 1832 r., określający mundury „Polacos da Serra”: „ciemnoniebieskie spodnie i kurtka z jasnoniebieskim kołnierzem i mankietami, ze złotym szamerunkiem po lewej stronie oraz czapka bez daszka z jasnoniebieskim otokiem”. Nazwa ulicy została nadana w lipcu 1936 r., aby upamiętnić bohaterskie wyczyny dzielnych obrońców Porto, a podczas uroczystości obecny był polski poseł – Tadeusz Romer, późniejszy minister spraw zagranicznych rządu londyńskiego. ■

A Rua dos Polacos em Vila Nova de Gaia

A Rua dos Polacos é hoje uma pequena rua em Vila Nova de Gaia, conducente ao quartel da Serra do Pilar, que continua a albergar um regimento de artilharia. Qual a

origem deste nome naquele local?

A designação de “Polacos da Serra” foi atribuída em 1832, em reconhecimento do mérito em combate, ao 3º Batalhão do Exército estacionado na cidade, que ficou famoso pelas lutas heróicas no alto da Serra do Pilar, em Vila Nova de Gaia,

durante a Guerra Civil da sucessão ao trono entre D. Pedro e D. Miguel. O Porto encontrava-se então sob o domínio das forças pedristas e era o reduto da Serra do Pilar que defendia o acesso à cidade. Muito embora nas fileiras do Batalhão não houvesse polacos a combater, toda a Europa já ouvira falar da valentia dos insurrectos polacos de Novembro de 1830. A atribuição da denominação de “Polacos da Serra” ao batalhão português elevava os seus militares à categoria de heróis e constituía uma nobilitação especial. Até hoje não se sabe se a denominação foi atribuída ao batalhão pelo próprio D. Pedro ou se pelos habitantes da cidade, orgulhosos com os feitos dos seus conterrâneos, que aliás eram simples voluntários. Nos arquivos militares conservou-se o decreto de 18 de Julho de 1832, que descreve a farda dos “Polacos da Serra”: «calças azul-escuras e casaco com gola e punhos azuis-claros, galão dourado do lado esquerdo e boina sem pala com debrum azul-claro». Este nome foi dado à rua em Julho de 1936 a fim de homenagear os feitos heróicos dos valentes defensores do Porto, durante uma cerimónia que contou com a presença do deputado polaco, Tadeusz Romer, posteriormente Ministro dos Negócios Estrangeiros do Governo de Londres no exílio. ■

Podsumowanie Roku Chopinowskiego w Lizbonie

Podczas koncertów zorganizowanych w trakcie Roku Chopinowskiego 2010 mieliśmy okazję przekonać się z jakim znajstwem melomani portugalscy słuchają muzyki Chopina. Nie tylko słuchają. Pośród pianistów portugalskich są również znamienici interpretatorzy jego muzyki. Obchody roku chopinowskiego w Portugalii obejmowały m.in.: koncert Orkiestry Symfonicznej Sinfonia Iuventus i wybitnego pianisty Janusza Olejniczaka, w Lizbonie, któremu towarzyszyła wystawa plakatu polskiego poświęconego F. Chopinowi; wystawy prac polonijnych artystów (Kasi Gubernat, Jacka Krenza, Joanny Łątki, Marioli Landowskiej, Anny Stankiewicz-Odoj, Henryki Woerle i Kasi Wrony) inspirowanych muzyką F. Chopina; konkurs pianistyczny w Teatrze São Luiz w Lizbonie; recitale wybitnych pianistów Tomasza Pawłowskiego i Krzysztofa Jabłońskiego w Cascais i Sintrze; dni chopinowskie na Ilha Terceira (Azory); cykl Chopin i Paderewski w Cascais i Estoril oraz koncert tria jazzowego Jagodziński Trio w Bradze. Korzystając z okazji chcielibyśmy serdecznie podziękować portugalskim partnerom, którzy wraz z Ambasadą realizowali program obchodów Roku Chopinowskiego w Portugalii, w tym: Centro Cultural de Belém, Câmara Municipal de Cascais, Câmara Municipal de Oeiras, Fundação Sousa Pedro, Teatro São Luiz, Câmara Municipal de Angra de Heroísmo, Domus Social z Porto, Centro Cultural de Olga Cadaval, Theatro Circo z Bragi oraz Teatro de Vila Real. ■

Resumo do Ano de Chopin em Lisboa

Nos concertos ocorridos durante o Ano de Chopin em 2010, tivemos oportunidade de constatar o conhecimento com que os melómanos portugueses escutam a música de Chopin. Escutam e não só. Entre os pianistas portugueses encontram-se também alguns intérpretes notáveis da música de Chopin.

As comemorações do Ano de Chopin em Portugal compreenderam, entre outros: um concerto da Orquestra Sinfónica Sinfonia Iuventus e do notável pianista Janusz Olejniczak, em Lisboa, acompanhado de uma exposição de cartazes polacos dedicados a Chopin; exposições de quadros de artistas polacos (Anna Stankiewicz-Odoj, Henryka Woerle, Jacek Krenz, Joanna Latka, Kasia Gubernat, Kasia Wrona e Mariola Landowska), inspirados pela música de Chopin; um concurso de piano no Teatro de São Luiz em Lisboa; recitais dos exímios pianistas polacos, Tomasz Pawłowski e Krzysztof Jabłoński em Cascais e Sintra; os dias de Chopin na Ilha Terceira (Açores); o ciclo de Chopin e Paderewski em Cascais e no Estoril, e ainda os concertos do trio de jazz, Jagodziński Trio, em Braga. Aproveitamos a ocasião para agradecer aos parceiros portugueses, que, em conjunto com a Embaixada, puseram em prática o programa das comemorações do Ano de Chopin em Portugal, a saber: Centro Cultural de Belém, Câmara Municipal de Cascais, Câmara Municipal de Oeiras, Fundação Sousa Pedro, Teatro São Luiz, Câmara Municipal de Angra de Heroísmo, Domus Social do Porto, Centro Cultural Olga Cadaval, Theatro Circo de Braga e Teatro de Vila Real. ■

Tablica poświęcona pamięci Ignacego Jana Paderewskiego

Ambasada jest w trakcie realizacji projektu umieszczenia tablicy upamiętniającej pobyt wielkiego polskiego męża stanu i pianisty, Ignacego Jana Paderewskiego, w Estoril. Tu bowiem przebywał przed swoją ostatnią podróżą do Ameryki, w dniach 8 – 27 października 1940. Zarejestrował się w hotelu „Palácio Estoril” jako Prezes Rady Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej.

BOLETIM INDIVIDUAL	
Para os efeitos do art. 1º do Decreto N.º 16.386 de 18 de Janeiro de 1929 (Aprovado pelo Decreto lei N.º 98.327)	
Indicar em português, círculo pascal ou certificado de nacionalidade.	
Nome completo Nom et prénom	Paderewski Ignacy Jan
Nacionalidade Nationalité	Polonais
Nascimento Naissance	Kurylowka
local lieu	
data date	6 de Novembre de 1860
Profissão Profession	President du Conseil Nat.
Domicilio habitual Domicile habituel	Morges, Suisse
Documentos de viagem Documents de voyage	Passaporte Passeport (a) passep. N.º 192/176/40
Expedido em Delivré à	Angers
Data Date	27 de Avril de 1940
Auto.	Nº
(a) Data-Data	8 / X / 1940
Assinatura - Signature Ignacy Jan Paderewski Izum Trubay	
Recebi a declaração de alojamento do estrangeiro: Polaca. Ignacy Jan Paderewski 8 / 10 / 1940 (a)	
M. I.B. - Este talão deve ser devolvido à Repatriação que o passou, quando o estrangeiro deixar esse alo- jamento, com a data da saída.	
O Funcionário data da saída do estrangeiro 27 X 1940	

Podróż do Ameryki miała na celu poinformowanie polityków o sytuacji w Polsce i zorganizowanie pomocy dla uchodźców. Należy wspomnieć, że Paderewski miał już wtedy osiemdziesiąt lat, a mimo to, wiedziony głębo-

Lápide em honra de Ignacy Jan Paderewski

A Embaixada encontra-se em fase de realização de um projecto que consiste em colocar uma lápide comemorativa da passagem do grande homem de estado e pianista polaco, Ignacy Jan Paderewski, pelo Estoril. Foi aqui que permaneceu antes da sua última viagem à América, entre os dias 8 e 27 de Outubro de 1940, tendo-se registado no hotel Palácio Estoril como Presidente do Conselho Nacional da República da Polónia.

A viagem à América visava informar os políticos acerca da situação na Polónia e reunir auxílio para os refugiados. É de assinalar que, naquela altura, Paderewski já tinha oitenta anos, mas ainda assim, movido por um forte sentimento de obrigação patriótica, decidira realizar aquela viagem. Antes de chegar ao Estoril, teve de atravessar de automóvel a Suíça, a França e a Espanha

kim patriotycznym obowiązkiem, zdecydował się na tę podróż. Zanim dotarł do Estoril musiał przemierzyć samochodem Szwajcarię, Francję i Hiszpanię. W Portugalii zatrzymał się na krótko w Évorze, o czym świadczą zachowane do dziś wywiady, w których dziękował rządowi portugalskiemu za serdeczne przyjęcie i ułatwienia w podróży. Wypłynął z Portugalii 28 października 1940 r. na statku Excambiom American Export Lines, na którym bez przygód dotarł do wybrzeży Ameryki. Nigdy już nie powrócił do Ojczyzny. Zmarł 29 czerwca 1941 roku w Nowym Jorku. Odszedł, wedle słów gen. Władysława Sikorskiego, szefa rządu polskiego podczas wojny, „jeden z największych duchów przewodniczych narodu polskiego”. ■

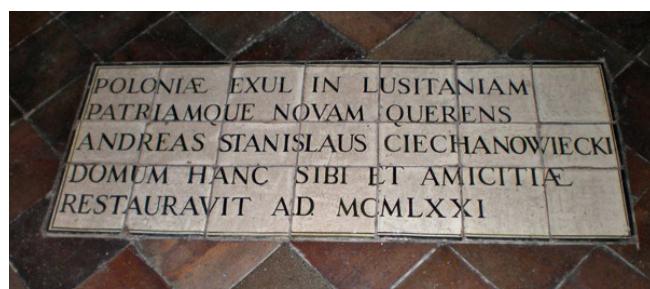

nha. Já em Portugal, fez uma breve paragem em Évora, o que é testemunhado pelas entrevistas, que se conservaram até hoje, nas quais agradeceu ao Governo português a recepção cordial e as facilidades oferecidas na deslocação. Deixou Portugal no dia 28 de Outubro de 1940, embarcando no navio Excambiom da American Export Lines, e sem percalços chegou à costa da América. Já não voltaria à Pátria. Morreu a 29 de Junho de 1941, em Nova Iorque. Nas palavras do General Władysław Sikorski, Chefe do Governo Polaco durante a Segunda Guerra, morrera «um dos maiores directores espirituais da nação polaca». ■

Ślady polskości w Portugalii

Ambasada pragnie kontynuować program poszukiwania śladów polskości w Portugalii, dlatego też zwracamy się do Państwa z uprzejmą prośbą o informacje o ewentualnych polonicach istniejących w Portugalii.

Korzystając z okazji pragniemy podziękować Pani Joannie Baranowskiej-Baltazar za przedzielane zdjecie pamiątkowej tablicy kaflowej dedykowanej Andrzejowi Stanisławowi Ciechanowieckiemu, umieszczonej przed domem przy Rua Fernandes Tomás, 9, w którym prawdopodobnie mieszkał podczas pobytu w Portugalii. ■

Vestígios da presença polaca em Portugal

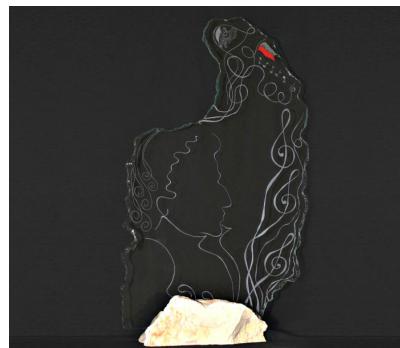
É desejo da Embaixada da Polónia dar continuidade ao programa que procura vestígios da presença polaca em Portugal; por conseguinte, dirigimo-nos a todos com o pedido de nos informarem acerca de eventuais vestígios da presença polaca, existentes em Portugal.

Tirando partido da ocasião, desejamos apresentar os nossos agradecimentos à Sra. Joanna Baranowska-Baltazar por nos ter facultado a fotografia da placa de azulejo em memória de Andrzej Stanisław Ciechanowiecki, colocada na casa da Rua Fernandes Tomás, 9, onde presumivelmente morou durante a sua estada em Portugal. ■

Podziękowanie

Chcemy również serdecznie podziękować Pani Henryce Woerle za przekazaną Ambasadzie rzeźbę w szkle, inspirowaną twórczością Fryderyka Chopina. Rzeźba zdobi pomieszczenia recepcyjne Ambasady. ■

Agradecimento

Desejamos ainda apresentar os nossos agradecimentos à Sra. Henryka Woerle por ter presenteado a Embaixada com uma escultura de vidro, inspirada na obra de Fryderyk Chopin. A escultura decora o compartimento da recepção da Embaixada. ■

Ambasada RP w Lizbonie po zakończonych pracach modernizacyjnych

Informujemy, że w latach 2008 - 2010 w ambasadzie oraz budynku rezydencji Ambasadora RP w Lizbonie zrealizowano szereg gruntownych prac remontowych, dzięki którym znacznie podwyższono walory użytkowe i estetyczne budynków i otaczającej przestrzeni. Do najbardziej znaczących i widocznych prac należy zaliczyć: odnowienie fasady ambasady oraz remont budynku rezydencji wraz z ogrodem. Cieszymy się, że prace udało się zakończyć przed rozpoczęciem Polskiej Prezydencji w Radzie UE, w drugiej połowie 2011 roku. ■

A Embaixada da Repúblida da Polónia em Lisboa, fim das as obras de modernização

Informamos que entre 2008 e 2010 os edifícios da embaixada e da residência do Embaixador da Polónia em Portugal sofreram obras de remodelação que permitiram melhorias significativas tanto dos valores utilitários e estéticos como do espaço envolvente. Contam-se entre as obras mais significativas a renovação da fachada da embaixada e a remodelação do edifício da residência, incluindo o jardim. Congratulamo-nos com o facto de as obras terem terminado antes do início da Presidência Polaca no Conselho da UE, na segunda metade do ano de 2011. ■

Ambasada RP w Lizbonie Embaixada da Repúblida da Polónia

Avenida das Descobertas, 2 - 1400-092 Lisboa, Portugal
Tel: +351 213 041 410 ■ Fax: +351 213 041 429
e-mail: recepcao.embpol@mail.telepac.pt
www.lizbona.polemb.net

Tłumaczenie/Tradução
Teresa Fernandes Swiatkiewicz

Szata graficzna/Design gráfico
TÚLIO ALEXANDRE • design